

İlgili Kanun / Madde  
4857 S. İŞK/32  
6100 S. HMK/107

T.C  
YARGITAY  
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2025/5047  
Karar No. 2025/5539  
Tarihi: 30.06.2025

**●BELİRSİZ ALACAK DAVASINDA HUKUKİ YARAR**

**ÖZETİ:** 6100 sayılı Kanun'un 107. maddesinde talep sonucunu belirleyemeyen alacaklı bakımından bu dava türünde hukuki korunma ihtiyacı, özel bir dava şartı (genel dava şartı olan hukuki yarardan farklı şekilde özel bir hukuki yarar) olarak kabul edilmiştir. Maddenin gerekçesinde bu durum "... Alacaklarının bu tür bir dava açması için, dava açacağı miktar ya da değeri tam ve kesin olarak gerçekten belirlemesi mümkün olmamalı ya da bu objektif olarak imkânsız olmalıdır. Açılacak davanın miktarı biliniyor yahut tespit edilebiliyorsa, böyle bir dava açılmaz. Çünkü, her davada arandığı gibi, burada da hukukî yarar aranacaktır, böyle bir durumda hukukî yararın bulunduğu söz edilemez. ..." şeklinde ifade edilmiştir. Kanun koyucunun alacaklının bu dava türünde hukuki korunma ihtiyacını hukuki yarar olarak değerlendirdiği, hiçbir duraksamaya yer vermeyecek kadar açık ve nettir. Buna göre sadece talep sonucunu belirleyemeyen kişinin bu dava türünde korunma ihtiyacından ve dolayısıyla hukuki yararından söz edilebilir. Başka bir anlatımla talep sonucunu belirleyebilen kişinin, bu dava türünde korunma ihtiyacı bulunmadığından, böyle bir dava açmakta hukuki yararı yoktur.

Kuşkusuz alacaklının belirsiz alacak davası açmak için eda davalarında aranan genel hukuki yararının varlığı

kabul edilebilir. Ancak belirsiz alacak davası için davacının eda davaları için gerekli hukuki yararından farklı olarak bu dava türüne özgü yukarıda açıklanan özel hukuki yararı bulunmalıdır. Nitekim benzer durum tespit davaları için de söz konusu olup kanun koyucu eda davaları için aranan hukuki yarardan farklı olarak tespit davalarının özelliği gereği güncel hukuki yararı özel olarak belirtmiştir (Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK), Resmî Gazete 27836, (04.02.2011), Kanun No. 6100, md.106, f.2). Bu da göstermektedir ki kanun koyucu özel durumlar için hak aramak bakımından, bazı özel dava şartlarının gerçekleşmesini aramaktadır. Kanun koyucunun öngördüğü özel dava şartlarını göz ardı edip mahkemeye erişim hakkını belirlemek doğru değildir; aksinin kabulü kanun koyucunun iradesine aykırı olacaktır.

Mahkemeye yöneltilmiş bir talepte, hukuki yararın varlığından söz edilebilmesi için, iddia düzeyinde de olsa bir sübjektif hakkın varlığı yanında, buna ilişkin mahkemeye müracaatın hukuki himaye için yeterli ve başvuru yolunun gerekli olması gerekir. Belirsiz alacak davasının açıldığı durumda, bir hak mevcut olduğu gibi nihai tahlilde bir eda davası olması dolayısıyla cebri icraya elverişli bir hüküm ortaya çıkacağı için başvuru yolunun yeterli olduğu söylenebilir. Ancak belirsiz alacak davası açılmasının gerekli olarak değerlendirilebilmesi için davacının talep sonucunu rakamsal olarak ifade edemiyor (veya etmesinin imkânsız) olması gerekir. Dava açtığı tarihte talep sonucunu belirleyebilen davacının, belirsiz alacak davası açması gerekli değildir ve bu nedenle belirsiz alacak davası açmakta hukuki yararı yoktur.

Belirtilmelidir ki salt eda davası niteliğinden hareketle belirsiz alacak davası açan kişinin hukuki yararının mevcut olduğunun kabulü de davanın türüne uygun düşmemektedir. Çünkü genel bir kabul ile eda davalarında hukuki yararın daima mevcut olduğu şeklinde bir sonuca varılamaz. Örneğin, ilâm niteliğinde bir belgeye sahip bulunan kimsenin,

belgeye konu alacağı için bir eda davası açması hâlinde, bu davanın da yine hukuki yarar yokluğundan reddi gerekir. Zira kişinin bu yola başvurması gerekli değildir. Görüldüğü üzere salt bir eda talebi de hukuki yararın mevcudiyeti için yeterli olmaz.

(...)

Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Dairelerinin kesin nitelikteki kararları arasında, ilave tediye alacağının belirsiz alacak davasına konu edilip edilemeyeceği hususunda uyuşmazlık bulunmaktadır. Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında uyuşmazlığın giderilmesine konu kararlar incelendiğinde; öncelikle belirtmek gerekir ki ilave tediye alacağı işçinin çıplak brüt ücreti üzerinden hesaplanmakta ve ödeme zamanı 6772 sayılı Devlet ve Ona Bağlı Müesseselerde Çalışan İşçilere İlave Tediye Yapılması ve 6452 Sayılı Kanunla 6212 Sayılı Kanunun 2 nci Maddesinin Kaldırılması Hakkında Kanun Kanun'un 4. maddesine göre Cumhurbaşkanı tarafından belirlenerek Resmî Gazete'de yayımlanmaktadır. Dava açan işçi davanın açıldığı tarihteki ve hesaba esas dönemdeki ücret miktarını belirleyebilecek durumdadır. Şu hâlde dava konusu ilave tediye alacağı bakımından davanın belirsiz alacak davası olarak açılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

## I. BAŞVURU

Başvurucu vekili dilekçesinde; ilave tediye alacağının belirsiz alacak davasına konu edilip edilemeyeceği konusunda Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Daireleri kararları arasında çelişki bulunduğunu belirterek uyuşmazlığın giderilmesini talep etmiştir.

## II. BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ HUKUK DAİRELERİ BAŞKANLAR KURULU KARARI

Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Daireleri Başkanlar Kurulunun 26.05.2025 tarihli ve 2025/7 Esas, 2025/7 Karar sayılı kararı ile; uyuşmazlığın giderilmesi talebinin kabulü ile Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesinin 23.06.2023 tarihli ve 2023/119 Esas, 2023/2425 Karar sayılı kesin kararı ile 9. Hukuk Dairesinin 20.02.2025 tarihli ve 2023/4765 Esas, 2025/483 Karar sayılı kesin kararı benzer konuya ilişkin olduğu hâlde aralarında uyuşmazlık bulunduğu belirtilerek bu uyuşmazlığın giderilmesi için 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 35/3 hükmü uyarınca Yargıtay 9. Hukuk Dairesine

başvurulmasına karar verilmiştir.

### III. UYUŞMAZLIĞIN GİDERİLMESİ İSTEMİNE KONU KARARLAR

A. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesinin 23.06.2023 Tarihli ve 2023/119 Esas, 2023/2425 Karar sayılı Kararı

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; belirsiz alacak davası olarak açılan tek alacağın ilave tediye alacağı olduğu, diğer taleplerin kısmi dava olarak açıldığı, davacının kendisine hiç ilave tediye ödemesi yapılmadığı yolundaki beyanı karşısında ödenecek ilave tediye tutarını bilmesinin mümkün olmadığı gerekçesiyle ilave tediye alacağının belirsiz alacak davası şeklinde açılabileceği kabul edilerek davalı tarafın istinaf başvurusunun 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 353/1-b(1) hükmü gereğince esaslan reddine kesin olmak üzere karar verilmiştir.

B. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesinin 20.02.2025 Tarihli ve 2023/4765 Esas, 2025/483 Karar sayılı Kararı

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; asıl davada talep edilen ilave tediye alacağı yönünden, davacının, davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını tam ve kesin olarak belirleme imkânına sahip olduğu, bu nedenle ilave tediye alacağı yönünden davacının belirsiz alacak davası açmakta hukuki yararı bulunmadığı, asıl dava ve asıl dava ile birleşen davanın taraflarının, dava sebebinin, dava konusunun aynı olduğu, yani asıl dava ile birleşen davanın aynı dava olduğu, asıl davada bir karar verilip, kararın kesinleşmesi beklenmeden birleşen davanın açıldığı, bir dava derdest iken aynı mahiyette yeni bir dava açılması hâlinde derdestlik hâlinin mevcut olduğunun kabul edilmesi gerektiği gerekçeleriyle ilave tediye alacağının belirsiz alacak davası olarak açılmasında hukuki yarar bulunmadığı kabul edilerek davalı tarafın istinaf başvurusunun kabulü ile İlk Derece Mahkemesi kararının 6100 sayılı Kanun'un 353/1-b(2) hükmü uyarınca kaldırılmasına ve esas hakkında yeniden hüküm kurulmak suretiyle asıl davanın hukuki yarar yokluğundan, birleşen davanın ise derdestlik nedeniyle usulden reddine kesin olmak üzere olarak karar verilmiştir.

### IV. GEREKÇE

Başvuru konusu Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Dairelerinin yukarıda açıklanan kesin nitelikteki kararları arasındaki uyumsuzluk, ilave tediye alacağının belirsiz alacak davasının konu edilip edilemeyeceğine ilişkindir.

Dairemiz uygulamasına göre belirsiz alacak davasında, davanın açıldığı tarih itibarıyla uyumsuzluğa konu alacağın miktar veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenememesinden anlaşılması gereken; davacının gerekli dikkat ve özeni göstermesine rağmen miktar veya değer belirlenmesinin kendisinden gerçekten beklenmemesi ya da objektif olarak imkânsız olmasıdır. Sırf taraflar arasında alacak miktarı bakımından uyumsuzluk bulunması, iddianın ispata muhtaç olması ve bilirkişi raporu alınması, talep sonucunun belirlenmesinin davacıdan beklenemeyecek olması anlamına gelmez. İş yargılamasında sıklıkla davaların

yığılması söz konusu olmakla alacağın belirsiz olma kriterleri her bir talep için ayrı ayrı değerlendirilmeli ve şartları taşımayan davanın usulden reddine karar verilmelidir (Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, 14.09.2020 tarihli ve 2016/26476 Esas, 2020/7547 Karar; 31.05.2022 tarihli ve 2022/5909 Esas, 2022/6892 Karar; 09.02.2022 tarihli ve 2022/829 Esas, 2022/1542 karar sayılı kararları). İşçilik alacaklarının hangi hâllerde belirsiz, hangi hâllerde belirli veya belirlenebilir olduğu hususunda kesin bir sınıflandırma yapılması mümkün olmayıp her bir davaya konu olacak bakımından somut olayın özelliklerinin nazara alınarak sonuca gidilmesi gereklidir (Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu, 15.12.2017 tarihli ve 2016/6 Esas, 2017/5 Karar sayılı kararı).

6100 sayılı Kanun'un 107. maddesinde düzenlenen belirsiz alacak davası, davacının dava açtığı anda miktar veya değerini tam ve kesin olarak belirleyemediği alacağının tümünün hüküm altına alınması amacıyla açtığı bir dava türüdür (Hakan Pekcanitez, Belirsiz Alacak Davası (HMK m.107), Ankara, 2011, s.59; Cemil Simil, Belirsiz Alacak Davası, İstanbul, 2013, s.23, 111). Söz konusu dava, başlangıçta miktarı bilinmese de niteliği itibarıyla tam eda davasıdır (Pekcanitez, s.31; Simil, s.23, 111).

Belirsiz alacak davası açılmak suretiyle davacıya hem maddi hukuka hem de usul hukukuna ilişkin pek çok imkân tanınmaktadır. Söz konusu imkânlar dikkate alındığında davacı ile davalı arasındaki dengenin, davacı lehine bozulduğu görülmektedir. Özellikle usul hukukuna ilişkin sonuçları göz önünde bulundurulduğunda, belirsiz alacak davasının silahların eşitliği ilkesi ile çeliştiği de söylenebilir (Murat Atalı, İbrahim Ermenek, Ersin Erdoğan, Medenî Usûl Hukuku, Ankara, 2022, s.331). Bu nedenle belirsiz alacak davasının talep sonucunu tam ve kesin olarak belirleyemeyenlere (rakamlandıramayanlara) tanınmış, istisnai bir dava türü olduğu kabul edilir. Belirsiz alacak davası, sadece davanın açıldığı anda alacağının miktarının kesin olarak belirlenmesinin imkânsız veya bunun davacıdan beklenemeyecek olması durumunda açılabilir. Bunun dışındaki hiçbir neden belirsiz alacak davasının açılmasına imkân tanımamaktadır (Simil, s.86-87).

Dava şartı, mahkemenin davanın esası hakkında inceleme yapabilmesi ve esasa ilişkin bir hüküm verebilmesi için gerekli şart olarak tanımlanmaktadır. Hukuki yarar da açıkça 6100 sayılı Kanun'un 114/1-(h) hükmünde genel dava şartları arasında sayılmıştır. Hukuki yarar, dava ikamesiyle mahkemeye yöneltilen talebin esası hakkında incelemede bulunulabilmesi ve esasa ilişkin karar verilebilmesi için varlığı aranan olumlu bir dava şartı olarak kabul edilmektedir (Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz, Emel Hanağası, Medenî Usul Hukuku, Ankara, 2022, s.332, 338; Hakan Pekcanitez, Muhammet Özekes, Mine Akkan, Hülya Taş Korkmaz, Medeni Usûl Hukuku, Cilt II, İstanbul, On Beşinci Baskı, 2017, s.927, 947). Dava hakkı, 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın (Anayasa) 36. maddesi gereğince herkese tanınmış anayasal temel bir

haktır. Bununla birlikte dava hakkına sahip olmak, davada hukuki yararın varlığını göstermez. Zira bir dava şartı olarak hukuki yararın varlığını kabul etmek için davacının, mevcut hukuki durumunu değiştirecek ve iyileştirecek bir hükme ihtiyaç duyması gerekir (Emel Hanağası, Davada Menfaat, Ankara, 2009, s.155, 344). Davacının bu ihtiyacı kişisel, güncel ve hukuki nitelikte olmalıdır. Hukuki yararı dava şartı olarak düzenleyen 6100 sayılı Kanun'un 114. maddesinin gerekçesinde de bu husus açıkça vurgulanmıştır.

Dava açmakta hukuki yararı olmayan bir kişi dava hakkına dayanarak dava açabilirse de dava, esastan incelenmeden reddedilir. Böylelikle hukuki yarar, haksız dava açmak suretiyle dava hakkının kötüye kullanılmasına karşı bir güvence oluşturmaktadır. Dava hakkının hiçbir ölçü ve sınırlama olmaksızın kullanılması kabul edilemez. Yargıtay da eskiden beri hukuki yararın dava şartı olduğunu kabul etmekte ve bir kişinin dava hakkına sahip olmasının dava açabilmesi için yeterli olmadığını, ayrıca o kişinin o davayı açmakta hukuki yararının bulunması gerektiğini ifade etmektedir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 30.05.2001 tarihli ve 2001/443 Esas, 2001/458 Karar sayılı kararında bu husus şu şekilde vurgulanmıştır: " ... Bir kişinin dava hakkına sahip olması, dava açabilmesi için yeterli değildir. Davanın dinlenebilmesi (esasına girebilmesi) için gerekli, şartlardan birisi ve en önemlisi, davacının o davayı açmakta hukuki yararının bulunmasıdır. O kişinin dava açmakta korunmaya değer bir hukuki yararı yoksa, davanın bu yönden esasa girilmeden reddi gerekir. Çünkü hukuki yarar dava şartıdır ve mahkeme dava şartlarını kendiliğinden (re'sen) incelenmekle görevlidir. ..." (Aynı yöndeki diğer bir karar için bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 15.11.2006 tarihli ve 2006/729 Esas, 2006/723 Karar sayılı kararı).

6100 sayılı Kanun'un 107. maddesinde talep sonucunu belirleyemeyen alacaklı bakımından bu dava türünde hukuki korunma ihtiyacı, özel bir dava şartı (genel dava şartı olan hukuki yarardan farklı şekilde özel bir hukuki yarar) olarak kabul edilmiştir. Maddenin gerekçesinde bu durum "... Alacaklarının bu tür bir dava açması için, dava açacağı miktar ya da değeri tam ve kesin olarak gerçekten belirlemesi mümkün olmamalı ya da bu objektif olarak imkânsız olmalıdır. Açılacak davanın miktarı biliniyor yahut tespit edilebiliyorsa, böyle bir dava açılmaz. Çünkü, her davada arandığı gibi, burada da hukukî yarar aranacaktır, böyle bir durumda hukukî yararın bulunduğundan söz edilemez. ..." şeklinde ifade edilmiştir. Kanun koyucunun alacaklının bu dava türünde hukuki korunma ihtiyacını hukuki yarar olarak değerlendirdiği, hiçbir duraksamaya yer vermeyecek kadar açık ve nettir. Buna göre sadece talep sonucunu belirleyemeyen kişinin bu dava türünde korunma ihtiyacından ve dolayısıyla hukuki yararından söz edilebilir. Başka bir anlatımla talep sonucunu belirleyebilen kişinin, bu dava türünde korunma ihtiyacı bulunmadığından, böyle bir dava açmakta hukuki yararı yoktur.

Nitekim 6100 sayılı Kanun'un 107/1 hükmüne göre davanın koşullarından biri olarak davacı "hukuki ilişkiyi ... belirtmek suretiyle belirsiz alacak davası

açabilir." Doktrinde de Türk hukukunda mehz İsviçre hukukundan farklı olarak, belirsiz alacak davası açan davacının hukuki ilişkiyi göstermesinin zorunlu kılınmasının, belirli alacaklar için de belirsiz alacak davası açılmasının engellenmesi amacını taşıdığı ifade edilmektedir (Simil, s.238-239). Davacının hukuki ilişkiyi ortaya koyması, belirsiz alacak davası açmasında hukuki yararının bulunup bulunmadığını belirler. Çünkü alacağın miktarı belirli ise veya belirlenebilir nitelikte ise davacının belirsiz alacak davası açmasında hukuki yararı bulunmamaktadır.

Eda davalarında hukuki yararın varlığı asıldır. Ancak şüphe hâlinde eda davalarında da hukuki yararın mevcut olup olmadığı inceleme konusu yapılır (Baki Kuru, Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Medenî Usul Hukuku, Ankara, 2013, s.250). Belirtelim ki 107. maddede belirsiz alacak davası açan alacaklının hukuki ilişkiyi belirtmek zorunda olmasının açıkça düzenlenmesi, bu davada davacının dava açtığı anda hukuki yararının bulunup bulunmadığının mahkemece özel olarak incelenmesi gerektiğini göstermektedir. Belirsiz alacak davasında davacının hukuki ilişkiyi belirtmesi, gerçekten dava açtığı anda alacağın miktarının belirli veya belirlenebilir olup olmadığının tespitini sağlamaktadır. Hâkim, talebin miktarının belirlenmesinin imkânsız veya davacıdan beklenemez olduğunu ancak davacının dava dilekçesinde ortaya koyacağı hukuki ilişkiye göre tespit edebilecektir. Bu nedenle belirsiz alacak davası bir eda davası olmasına rağmen bu davada hukuki yararın varlığı asıl olarak kabul edilemez. Mahkeme, özel olarak davacının belirsiz alacak davası açmakta hukuki yararının bulunup bulunmadığını incelemek zorundadır. Sonuç olarak belirsiz alacak davası için aranan hukuki yarar, eda davalarında aranan hukuki yarardan farklıdır.

Kuşkusuz alacaklının belirsiz alacak davası açmak için eda davalarında aranan genel hukuki yararının varlığı kabul edilebilir. Ancak belirsiz alacak davası için davacının eda davaları için gerekli hukuki yararından farklı olarak bu dava türüne özgü yukarıda açıklanan özel hukuki yararı bulunmalıdır. Nitekim benzer durum tespit davaları için de söz konusu olup kanun koyucu eda davaları için aranan hukuki yarardan farklı olarak tespit davalarının özelliği gereği güncel hukuki yararı özel olarak belirtmiştir (Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK), Resmî Gazete 27836, (04.02.2011), Kanun No. 6100, md.106, f.2). Bu da göstermektedir ki kanun koyucu özel durumlar için hak aramak bakımından, bazı özel dava şartlarının gerçekleşmesini aramaktadır. Kanun koyucunun öngördüğü özel dava şartlarını göz ardı edip mahkemeye erişim hakkını belirlemek doğru değildir; aksinin kabulü kanun koyucunun iradesine aykırı olacaktır.

Mahkemeye yöneltilmiş bir talepte, hukuki yararın varlığından söz edilebilmesi için, iddia düzeyinde de olsa bir sübjektif hakkın varlığı yanında, buna ilişkin mahkemeye müracaatın hukuki himaye için yeterli ve başvuru yolun gerekli olması gerekir. Belirsiz alacak davasının açıldığı durumda, bir hak mevcut olduğu gibi nihai tahlilde bir eda davası olması dolayısıyla cebri icraya elverişli bir hüküm ortaya çıkacağı için başvuru yolun yeterli olduğu söylenebilir. Ancak

belirsiz alacak davası açılmasının gerekli olarak değerlendirilebilmesi için davacının talep sonucunu rakamsal olarak ifade edemiyor (veya etmesinin imkânsız) olması gerekir. Dava açıldığı tarihte talep sonucunu belirleyebilen davacının, belirsiz alacak davası açması gerekli değildir ve bu nedenle belirsiz alacak davası açmakta hukuki yararı yoktur.

Belirtilmelidir ki salt eda davası niteliğinden hareketle belirsiz alacak davası açan kişinin hukuki yararının mevcut olduğunun kabulü de davanın türüne uygun düşmemektedir. Çünkü genel bir kabul ile eda davalarında hukuki yararın daima mevcut olduğu şeklinde bir sonuca varılamaz. Örneğin, ilâm niteliğinde bir belgeye sahip bulunan kimsenin, belgeye konu alacağı için bir eda davası açması hâlinde, bu davanın da yine hukuki yarar yokluğundan reddi gerekir. Zira kişinin bu yola başvurması gerekli değildir. Görüldüğü üzere salt bir eda talebi de hukuki yararın mevcudiyeti için yeterli olmaz.

6100 sayılı Kanun'un 114. maddesinde dava şartları belirtilmiş olup bunların arasında hukuki yarar da sayılmıştır. Aynı Kanun'un 115. maddesine göre sonradan tamamlanması mümkün olmayan dava şartlarının eksikliği hâlinde, davacıya herhangi bir süre verilmeden, davanın usulden reddine karar verilir. Hukuki yarar; eksikliği belirli bir süre verilerek tamamlanabilecek, giderilebilecek bir dava şartı değildir. Davacının yararı kural olarak davanın açıldığı tarihte var olmalıdır. Aksi takdirde, davacının açmış olduğu dava kabule şayan değildir ve hukuki yarar yokluğu nedeniyle esas incelenmeksizin davanın reddedilmesi gerekir. Çünkü dava şartları davanın açıldığı ana göre belirlenir. Hukuki yarar da kanunda dava şartı olarak düzenlendiğine göre hukuki yararın varlığı davanın başında öncelikle incelenecektir. Hukuki yarar eksikliğinin sonradan tamamlanamayacak bir dava şartı olduğu Yargıtayın çok eski yıllara dayanan yerleşik bir uygulamasıdır (Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 11.10.2001 tarihli ve 2001/5014 Esas, 2001/9347 Karar; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 31.03.2004 tarihli ve 2004/411 Esas, 477 Karar; Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 04.02.2002 tarihli ve 2002/385 Esas, 2002/1835 Karar; Yargıtay 1. Hukuk Dairesi, 31.12.1979 tarihli ve 1979/14213 Esas, 1979/15362 Karar; Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 01.12.1997 tarihli ve 1997/6509 Esas, 1997/11434 Karar; Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 06.04.1981 tarihli ve 1981/917 Esas, 1981/2464 Karar; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 11.03.1998 tarihli ve 1998/176 Esas, 1998/217 Karar; Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 06.04.1981 tarihli ve 1981/17 Esas, 1981/2464 Karar; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 02.04.2003 tarihli ve 2003/7-256 Esas, 2003/269 Karar sayılı kararları). Ayrıca belirtelim ki dava türü değiştirilerek de hukuki yarar şartı tamamlanamaz. Zaten Kanun'da da dava şartı eksikliğinin tamamlanması genel bir ilke olmayıp "... dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün ise ..." süre verilmesi öngörülmüştür ki Yargıtayın yerleşik uygulaması hukuki yararın bu kapsamda olmadığı yönündedir. Keza yine doktrinde de görüşler bu yöndedir (Hakan Pekantez, Cemil Simil, "Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin Belirsiz Alacak Davasına İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi",

İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 15, 2016, Sayı 1, Prof. Dr. Turhan Esener'e Armağan, s.301; Arslan vd. s.339; Aslan, Akyol Aslan, Kiraz, s.975-1024, 1000; Pekcanitez vd, s.948).

Belirli bir alacak ancak tam eda davası şeklinde mahkemeye getirilirse dava açılmasında hukuki yarar olduğu kabul edilebilir. Mahkeme, kanunun öngördüğü koşulları taşımayan ve kendisinin de bu koşulların davacı tarafından tamamlanmasını temin ederek yargılamaya devam etme yetkisinin olmadığı bir davada, yargılama yaparak talebi esastan karara bağlayamaz. Bir başka deyişle mahkeme, kendisine kanunun öngördüğü şekilde yönelilmeyen bir hukuki koruma talebinin gereğini, her hâlükârda uyuşmazlığın esası hakkında hüküm verecek şekilde yerine getirmek yükümlüğü altında olamaz. Önemli olan davacının tam eda davası açmasında hukuki yararının bulunması değil, belirli bir alacak için belirsiz alacak davası açmasında hukuki yararının bulunmamasıdır. Tam eda davası açılmasında hukuki yarar olsa bile, dava bu şekilde açılmamışsa mahkeme davacıya talebini ve davasını tam eda davasına dönüştürmesi için süre veremez (Kudret Aslan, Leyla Akyol Aslan, Taylan Özgür Kiraz, "Koşulları Oluşmadan Açılan Belirsiz Alacak Davasında Mahkemece Verilecek Karar", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 16, Özel Sayı 2014, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, s.996).

6100 sayılı Kanun'un 31. maddesine göre "Hâkim, uyuşmazlığın aydınlatılmasının zorunlu kıldığı durumlarda, maddi veya hukuki açıdan belirsiz yahut çelişkili gördüğü hususlar hakkında, taraflara açıklama yaptırabilir; soru sorabilir; delil gösterilmesini isteyebilir." Uyuşmazlığın giderilmesi istemine konu somut olaylarda gibi belirsiz alacak davası olarak açıldığı açıkça belirtilen bir davada, dava türü bakımından aydınlatılması gereken belirsiz yahut çelişkili bir durumdan söz edilemez. Bu sebeple sözü edilen hükmün uygulanma olanağı bulunmamaktadır. Belirsiz alacak davası açan alacaklı, talep sonucunu belirleyemediğini ve bu nedenle belirsiz alacak davası açmak zorunda kaldığını, başka bir ifade ile hukuki yararının varlığını ikna edici bir şekilde ortaya koymalıdır. Bu gereklilik karşısında, 6100 sayılı Kanun'un 33. maddesine dayanılarak dava türünün hâkim tarafından değiştirilmesi mümkün değildir. Diğer yandan dava türünün hukuki nitelendirmeden hareketle hâkim tarafından değiştirilmesi, 6100 sayılı Kanun'un 24. maddesinde öngörülen tasarruf ilkesi ile 25. maddesinde öngörülen taraflarca getirilme ilkesine de uygun düşmez.

Diğer yandan, 6100 sayılı Kanun'un "Dava dilekçesinin içeriği" kenar başlıklı 119. maddesinde dava dilekçesinde yer alması gereken unsurlar belirtilmiş; bazı unsurların eksikliği hâlinde davacıya eksikliği tamamlaması için süre tanınacağı, verilen süre içinde eksiklik tamamlanmadığı takdirde davanın açılmamış sayılmasına karar verileceği düzenlenmiştir.

Belirli bir alacak için belirsiz alacak davası açılması hâlinde, dava dilekçesinde bir eksiklik söz konusu değildir. Davacı dava dilekçesinde bir talep sonucu

belirlemiştir. Davacının belirsiz alacak davası açma hakkı bulunmadığı hâlde, bu davayı açma hakkı olduğunu düşünerek dilekçesinde sadece geçici bir talep sonucuna yer vermiş olması, dilekçede talep sonucunun eksik olarak gösterildiği anlamına gelemaz. Böyle bir durumda, aslında belirsiz alacak davasının koşullarının mevcut olmadığını tespit eden mahkeme, talep sonucunu tamamlaması ya da tam olarak belirlemesi için davacıya süre veremez. Zira hâkim kural olarak tarafların talep sonucuyla bağlı olup ondan fazlasına veya başka bir şeye karar veremez (6100 sayılı Kanun, md. 26). Taraflarca getirilme ilkesinin egemen olduğu bir yargılamada mahkemenin böyle bir görevi ve yetkisi söz konusu olamaz. Mahkeme, talep sonucunu eksik bildiren davacıdan, sırf onu korumak amacıyla talebini artırmasını ve tam olarak belirlemesini isteyemez. Aksine davranış, taleple bağlılık ve taraflarca getirilme ilkesiyle bağdaşmaz. Kanun ancak koşulları mevcut olan belirsiz alacak davasında dilekçede geçici bir talep sonucunu belirtmenin yeterli olacağına cevaz vermiş; belirli alacaklar için açılan davada talep sonucunun bu şekilde belirtilmesini kabul etmemiştir. Kanunun dahi vermediği bir hakkı, mahkemenin 6100 sayılı Kanun'un 119/2 hükmünü uygulayarak davacıya vermesi kabul edilemez. Belirsiz alacak davasının koşullarını taşımadığı için aslında reddedilmesi gereken bir davada, hâkimin davacıdan davasını tam eda davasına dönüştürmesini istemesi, davacıya yol göstermesi anlamına gelir. Hatta bu durum hâkimin davayla ilgili olarak kanunen gerekmediği hâlde görüşünü açıklaması (HMK, md. 36, f. 1, b. (b)) yani ihsas-ı reyde bulunması anlamına geldiği için de hâkimin reddi için bir sebep teşkil edebilir. Tüm bu nedenlerle belirli alacak için belirsiz alacak davası açılan hâllerde, 6100 sayılı Kanun'un 119/2 hükmü uygulanamaz ve mahkeme talebini belirlemesi için davacıya süre veremez (Aslan, Akyol Aslan, Kiraz, s.990-991).

Diğer yandan, yukarıda belirtildiği üzere 6100 sayılı Kanun'un 119. maddesi, dava dilekçesindeki bazı eksikliklerin tamamlattırılması ile ilgili olup dava türünün değiştirilmesine imkân veren bir düzenleme değildir. Belirtmek gerekir ki eksikliğin tamamlattırılması ile yanlış açılan davanın doğru dava türüne dönüştürülmesi tamamen farklı hususlardır. Medeni yargılama sistemimizde yanlış açılan davanın hâkim tarafından doğru dava türüne dönüştürülmesine imkân veren bir düzenleme bulunmamaktadır. Öyle ki ıslah ile dahi dava türü değiştirilemez (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 02.03.2021 tarihli ve 2017/432 Esas, 2021/184 Karar sayılı karar). Hâkim yanlış olanı doğruya dönüştüremez, taraf yerine irade oluşturamaz. Davadaki eksikliği diğer tarafın aleyhine olacak şekilde düzeltemez veya bu yolu açamaz.

Özel dava şartı yokluğu nedeniyle davanın usulden reddine karar verilmesi, dava hakkının ortadan kaldırılması ve dolayısıyla mahkemeye erişim hakkının ihlali anlamında yorumlanamaz. Çünkü özel dava şartı (hukuki yarar) yokluğu nedeniyle usulden reddedilen dava, yukarıda belirtilen kanuni düzenleme uyarınca açılmaması gereken bir davadır. Başka bir anlatımla yanlış açılmış bir davadır. Yanlış dava

açanın mahkemeye erişim hakkının kısıtlandığından söz edilemez. Anayasa'nın 36. maddesinde belirtildiği üzere "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir." Buna göre ancak usulüne uygun açılan bir dava söz konusu olduğunda, mahkemeye erişim hakkından söz edilebilir.

Davanın hukuki yarar eksikliği nedeniyle usulden reddedilmesi hâlinde, mahkemeye erişim hakkı sınırlandırılmaktadır; ancak bu sınırlama, davalının adil yargılanma hakkının (silahların eşitliği ilkesi boyutuyla) korunmasına yönelik meşru bir amaç taşır ve ölçüsüz bir sınırlama da değildir. Zira usulden ret kararları maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğinden, ilgili eksiklik giderilerek söz konusu davanın, doğru bir şekilde yeniden açılması mümkündür.

Kanun'daki özel hukuki yararı göz ardı ederek bir tarafın mahkemeye erişim hakkını korumak gerekçesiyle diğer taraf aleyhine sonuç doğuracak şekilde dengenin bozulması, silahların eşitliği, savunma hakkı ve hukuki dinlenilme hakkının ihlal edilmesine de yol açacaktır. Zira belirsiz alacak davasında davacıya henüz somutlaştırıp tam belirtmediği bir alacağı için dava açma imkânı sağlanarak hak arama ve mahkemeye erişimde avantaj sağlanmıştır. Karşı taraf aslında dava açılırken tam olarak bilmediği bir talep sonucu için savunma yapmak durumunda bırakılmaktadır. İşte bu sebeple kanun koyucu davacıya tanınan bu avantaj ve imkânı, özel bir dava şartına bağlamış ve sınırlandırmıştır.

Hukuk sistemimiz, davanın usulden reddedilmesi nedeniyle alacağın zamanaşımına uğraması durumunda, davacının mağduriyetini önleyecek bir hukuki çareye de yer vermiştir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (6098 sayılı Kanun) "Davanın reddinde ek süre" kenar başlıklı 158. maddesine göre "Dava veya def'i; mahkemenin yetkili veya görevli olmaması ya da düzeltilebilecek bir yanlışlık yapılması yahut vaktinden önce açılmış olması nedeniyle reddedilmiş olup da o arada zamanaşımı veya hak düşürücü süre dolmuşsa, alacaklı altmış günlük ek süre içinde haklarını kullanabilir." Yargıtayın (Kapatılan) 22. Hukuk Dairesi ile 9. Hukuk Dairesi, belirsiz alacak davası olarak açılan davanın dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddedilmesi hâlinde davacının 6098 sayılı Kanun'un 158. maddesinin öngördüğü imkândan yararlanabileceğine karar vermiştir (Yargıtay (Kapatılan) 22. Hukuk Dairesi, 29.11.2018 tarihli ve 2018/15434 Esas, 2018/25756 Karar; 24.10.2019 tarihli ve 2019/7815 Esas, 2019/19996 Karar; 21.01.2020 tarihli ve 2016/27790 Esas, 2020/825 Karar; Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 28.06.2021 tarihli ve 2021/6019 Esas, 2021/10945 Karar sayılı kararları). Yargıtayın bu uygulaması doktrinde de kabul görmüş ve belirsiz alacak davasının hukuki yarar yokluğu nedeniyle reddi hâlinde alacaklının, 6098 sayılı Kanun'un 158. maddesindeki ek süre içinde usulüne uygun şekilde alacağın tamamı için tam eda davası açabileceği ifade edilmiştir (Cemil Simil, "Yargıtay Kararları Işığında Belirsiz Alacak Davası ve Kısmî Dava ile İlgili Sorunlar", Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukunun Güncel Sorunları II, Lexpera Semineri, İstanbul, 2020, s.111,112). Bu nedenle belirsiz

alacak davasının hukuki yarar yokluğu nedeniyle usulden reddine karar verilmesinin, davacının mahkemeye erişim hakkını engellediğini kabul etmek de mümkün değildir. Davacının, belirli veya belirlenebilir alacağının tamamı için usulüne uygun şekilde tam eda davası açmasına usuli açıdan bir engel bulunmamaktadır.

6100 sayılı Kanun'un 107. maddesine mehzaz teşkil eden İsviçre Medeni Usul Kanunu'nun 85. maddesi ile ilgili olarak Zürih Kantonu Yüksek Mahkemesi, şartları bulunmadığı hâlde açılan belirsiz alacak davasının hukuki yarar yokluğu nedeniyle reddedilmesi gerektiğini belirtmiş; buradaki hatanın, dilekçedeki basit bir şekli eksiklik olarak kabul edilmek suretiyle İsviçre Medeni Usul Kanunu'nun 132. maddesinin uygulanamayacağını ifade etmiş, aynı Kanun'un 56. maddesinde düzenlenen hâkimin davayı aydınlatma ödevinin de uygulama alanı bulamayacağını belirtmiştir (Obergericht des Kantons Zürich, 20.10.2015, LB150038). Söz konusu kararda, dava şartı eksikliğinin bulunduğu davaların, bu nedenle reddedilmesinin usul ekonomisine aykırı olduğu gerekçesiyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi ve İsviçre Federal Anayasası'nın 29. maddesine dayanılamayacağı ifade edilmiştir. Keza İsviçre Federal Mahkemesi de 2020 yılında verdiği bir kararında, şartları bulunmadığı hâlde açılan belirsiz alacak davasında, hâkimin davayı aydınlatma ödevine dayalı olarak tarafın talebinin düzeltilmesine imkân veremeyeceğini, bunun silahların eşitliği ilkesine aykırı olduğunu belirtmiş; ayrıca taraf adına doğru bir hukuki himaye talebi formüle etmenin, mahkemenin görevi olmadığını ifade etmiştir (İsviçre Federal Mahkemesi, 15.06.2020, 4A\_502/2019).

Uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelen mahkemeye erişim hakkına, Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca kanunla sınırlamalar getirilebilecek olmakla birlikte, bu sınırlamaların Anayasa'nın sözüne ve ruhuna aykırı olmaması, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyet'in gereklerine uygun olması, hakkın özünü zedelememesi, meşru bir amaç taşıması, açık ve ölçülü olması gerekir (Anayasa Mahkemesi, Muammer Tatar, B. No:2014/819, 09.06.2016, § 37 vd.; Anayasa Mahkemesi, Bişar Yusufoglu, B. No:2018/2784, 10.02.2021, § 30 vd.). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de mahkemeye erişim hakkının mutlak olmadığını vurgu yapmakta ve belli esaslara uygun hareket edilmesi kaydıyla sınırlanabileceğini belirtmektedir: "Mahkeme, mahkemeye erişim hakkının mutlak olmadığını ve birtakım sınırlamalara maruz kalabileceğini; mahkemeye erişim hakkı, doğası gereği Devlet tarafından toplumun ve bireylerin ihtiyaçları ve kaynaklarına göre yer ve zaman açısından değişebilen düzenlemelerin yapılmasını gerektirdiğinden bu kısıtlamalara izin verildiğini yineler. Uygulanan sınırlamalar, söz konusu hakkın özünü bozacak bir biçimde veya kapsamda bireyin mahkemeye erişimini kısıtlamamalıdır. İlaveten, bir sınırlama meşru bir amaca hizmet etmediği ve kullanılan araçlar ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi olmadığı sürece Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi ile bağdaşmayacaktır (bk. Pasquini /

San Marino, no. 50956/16, § 156, 2 Mayıs 2019)." (AİHM, Nalbant ve Diğerleri/Türkiye, B. No: 59914/16, 03.05.2022, § 32).

Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Dairelerinin kesin nitelikteki kararları arasında, ilave tediye alacağıın belirsiz alacak davasına konu edilemeyeceği hususunda uyuşmazlık bulunmaktadır. Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında uyuşmazlığın giderilmesine konu kararlar incelendiğinde; öncelikle belirtmek gerekir ki ilave tediye alacağı işçinin çıplak brüt ücreti üzerinden hesaplanmakta ve ödeme zamanı 6772 sayılı Devlet ve Ona Bağlı Müesseselerde Çalışan İşçilere İlave Tediye Yapılması ve 6452 Sayılı Kanunla 6212 Sayılı Kanunun 2 nci Maddesinin Kaldırılması Hakkında Kanun Kanun'un 4. maddesine göre Cumhurbaşkanı tarafından belirlenerek Resmî Gazete'de yayımlanmaktadır. Dava açan işçi davanın açıldığı tarihteki ve hesaba esas dönemdeki ücret miktarını belirleyebilecek durumdadır. Şu hâlde dava konusu ilave tediye alacağı bakımından davanın belirsiz alacak davası olarak açılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

Belirtilen sebeple; uyuşmazlığın, aynı yöndeki Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesinin 20.02.2025 tarihli ve 2023/4765 Esas, 2025/483 Karar sayılı kararı doğrultusunda giderilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

#### V. KARAR

1. Uyuşmazlığın, ilave tediye alacağıın belirsiz alacak davası olarak açılmayacağına dair Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesinin 20.02.2025 tarihli ve 2023/4765 Esas, 2025/483 Karar sayılı kararı doğrultusunda giderilmesine,

2. Dosyanın Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Daireleri Başkanlar Kuruluna gönderilmesine,

3. Karardan bir örneğin Bölge Adliye Mahkemelerinin hukuk dairelerine bildirilmesi için Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Sekreterliğine gönderilmesine,

30.06.2025 tarihinde oy birliğiyle kesin olarak karar verildi.